

КОРИГУЄМО РСБ

У консультації розглянемо, які нюанси слід урахувати підприємству під час коригування резерву сумнівних боргів (далі – РСБ) на кінець звітного періоду.

Для чого потрібен РСБ

РСБ формується на суму сумнівної дебіторської заборгованості (далі – ДЗ). Нагадаємо, сумнівною вважається поточна ДЗ, щодо якої існує невпевненість у її погашенні боржником.

За загальним правилом РСБ повинні формувати всі підприємства. Адже п. 7 НП(С)БО 10 зобов'язує відображати в балансі поточну ДЗ за чистою реалізаційною вартістю, яка визнається як номінальна сума ДЗ за мінусом резерву. Саме ця вартість включається в підсумок балансу.

Хоча є й винятки. Не створювати резерв мають право (пп. 2 п. 2, п. 7 розд. 1 НП(С)БО 25):

- мікропідприємства, що відповідають критеріям, наведеним у п. 2 ст. 2 Закону № 996;
- підприємства, які можуть вести спрощений облік доходів і витрат. Це платники єдиного

податку третьої групи (п. 44.2, пп. 3 п. 291.4 ПК);

- невідприємницькі товариства.

Важливо! Щоб скористатися своїм правом не формувати РСБ, ці підприємства повинні закріпити даний факт в обліковій політиці.

Умови формування РСБ

РСБ створюється тільки під ту заборгованість, яка одночасно відповідає трьом умовам:

- є поточною;
- вважається фінансовим активом. Тобто підприємство очікує отримати від дебітора кошти або інструменти власного капіталу, зокрема акції, частки і т. п. (п. 4 НП(С)БО 13);
- не є придбаною заборгованістю (наприклад, отриманою за договором відступлення права вимоги) або заборгованістю, призначеною для продажу.

Отже, РСБ не створюється:

- під довгострокову ДЗ;

- заборгованість, яка не є фінансовим активом (наприклад, заборгованість за виданими авансами);
- заборгованість за розрахунками з бюджетом.

На яку дату розраховується РСБ?

Згідно з п. 7 НП(С)БО 10 величина РСБ визначається на дату балансу. Тобто РСБ можна розраховувати:

- або щокварталу (на дату проміжної звітності);
- або тільки на дату річного балансу.

Періодичність нарахування РСБ потрібно зафіксувати в наказі про облікову політику.

Методи розрахунку РСБ

РСБ можна розрахувати за одним із **двох** методів, передбачених п. 8 НП(С)БО 10, тобто із застосуванням:

- або абсолютної суми сумнівної заборгованості – коли резерв створюється під конкретну заборгованість у її сумі;
- або коефіцієнта сумнівності – коли сума резерву являє собою розрахункову величину та не прив'язана до конкретної ДЗ.

У свою чергу, **коефіцієнт сумнівності** визначається трьома способами:

- спосіб 1 – як питома вага визнаної безнадійною заборгованості в чистому доході від реалізації (приклад 3 додатка до НП(С)БО 10);
- спосіб 2 – виходячи із класифікації (угруповання) ДЗ за строками непогашення. Коефіцієнт розраховується для кожної групи як питома вага фактично списаної за період безнадійної заборгованості в загальній сумі ДЗ (приклад 2 у додатку до НП(С)БО 10);
- спосіб 3 – аналогічний способу 2 з тією лише різницею, що питому вагу розраховують окремо за кожний період спостереження, а потім обчислюють середнє значення для кожної групи (приклад 1 у додатку до НП(С)БО 10).

До відома: підприємство самостійно обирає метод розрахунку РСБ. Для різних типів заборгованості можна застосовувати різні методи.

Слід знати! Залишок РСБ на дату балансу не може бути більше ДЗ на ту саму дату (п. 8 НП(С)БО 10). У противному разі РСБ слід відкоригувати (зменшити).

Коригування РСБ

Інструментом коригування РСБ є **інвентаризація**, яка проводиться на кінець року (протягом трьох місяців до дати балансу) у порядку, установленому пп. 8.5 розд. III Положення № 879.

У ході інвентаризації перевіряється обґрунтованість суми сумнівної заборгованості на підставі аналізу застосування методу розрахунку РСБ, установленного обліковою політикою.

Звідси випливає, що інвентаризаційна комісія перевіряє:

- правомірність створення РСБ під ту чи іншу заборгованість (тобто наявність необхідних критеріїв для ДЗ, під яку створено РСБ, див. вище);
- правильність розрахунку суми сформованого РСБ і його нарахування протягом звітного року (оцінюється відповідність методу, обраного для визначення РСБ, характеру ДЗ, під яку він створений, правильність розрахунків коефіцієнтів сумнівності, класифікації ДЗ за групами згідно з п. 9 НП(С)БО 10);
- правильність списання за рахунок сформованого резерву сум ДЗ у поточному звітному році;
- відповідність сальдо за кредитом рахунка 38 станом на 31 грудня фактичній сумі ДЗ, під яку повинен бути створений резерв.

Майте на увазі! У випадку розбіжності між даними бухобліку та результатами інвентаризації суму РСБ в обліку необхідно відкоригувати.

Результати інвентаризації РСБ оформляються актом довільної форми, який повинен містити всі необхідні для первинного документа реквізити.

Отже, метою інвентаризації РСБ є перевірка достовірності його залишку на дату інвентаризації.

Відображення РСБ у бухгалтерії

Сума створеного РСБ відображається за кредитом однойменного рахунка **38**. При цьому в обліку робиться запис Дт **944** – Кт **38**. Тобто в цей момент підприємство отримує витрати в сумі заборгованості (див. докладніше на с. 54 цього видання).

Коригування РСБ відображається записом:

- Дт **944** «Сумнівні та безнадійні борги» – Кт **38**, якщо резерв потрібно збільшити;
- Дт **38** – Кт **719** «Інші доходи від операційної діяльності», якщо резерв треба зменшити. В описі рахунка 38 в Інструкції № 291 пропонується використовувати саме субрахунок **719**.

Податок на прибуток

Для цілей обліку податку на прибуток операції із РСБ відображаються:

- за правилами бухгалтерії – у платників податку на прибуток, які не коригують фінрезультат на різниці з розд. III ПК;
- за правилами пп. 139.2.1, 139.2.2 ПК – у платників, які зобов'язані коригувати фінрезультат на різниці, передбачені розд. III ПК.

Зокрема, фінрезультат до оподаткування:

- збільшується – на суму витрат із формування РСБ у бухгалтерії та суму ДЗ, списаної понад суму РСБ;
- зменшується – на суму списаної ДЗ (у т. ч. за рахунок РСБ), яка відповідає податковим критеріям безнадійної заборгованості із пп. 14.1.11 ПК, а також на суму коригування (зменшення) РСБ або резерву очікуваних кредитних збитків (це поняття використовується в міжнародних стандартах), на яку збільшився фінрезультат відповідно до національних або міжнародних бухгалтерських стандартів.

P

www.balance.ua

- Демоверсія БСБ
- Одна відкрита стаття кожного номера
- Інформація про семінари/вебінари
- Анонси та архіви номерів

ПРИКЛАД

Підприємство є платником податку на прибуток, який коригує фінрезультат до оподаткування на різниці з розд. III ПК. Згідно з обліковою політикою під час розрахунку РСБ використовується метод абсолютної суми сумнівної заборгованості. У ході інвентаризації ДЗ і РСБ станом на 31.12.2021 було виявлено, що сума РСБ, яка числиться на рахунку 38 (180 000 грн), не відповідає сумі сумнівної ДЗ на цю дату.

Комісія встановила, що підприємство:

- не списало за рахунок резерву суму ДЗ, яка у звітному році стала безнадійною (30 000 грн);
- не сформувало резерв на суму ДЗ (120 000 грн), яка згідно з обліковою політикою підприємства вважається сумнівною;
- сформувало резерв під заборгованість, яка не є фінансовим активом (за авансами, перерахованими в сумі 24 000 грн).

Загальна сума коригування РСБ до донарахування – 66 000 грн (120 000 грн – 30 000 грн – 24 000 грн).

У бухгалтерії потрібно зробити такі записи:

- Дт 944 – Кт 38 на суму 120 000 грн;
- Дт 38 – Кт 361 на суму 30 000 грн;
- Дт 38 – Кт 719 на суму 24 000 грн.

У податковому обліку фінрезультат звітного періоду потрібно:

- збільшити на 120 000 грн – згідно з абзацом другим пп. 139.2.1 ПК (сума відображається в ряд. 2.1.2 додатка РІ до декларації з податку на прибуток за формою, затвердженою Наказом № 897, далі – декларація);
- зменшити на 54 000 грн (30 000 грн + 24 000 грн) – згідно з абзацами другим і третім пп. 139.2.2 ПК (30 000 грн відображається в ряд. 2.2.3, а 24 000 грн – у ряд. 2.2.2 додатка РІ до декларації).